

Sammendrag

Tilgjengelig familievern

En analyse av befolkningens tilgang til Familieverntjenesten

TØI rapport 1714/2019

Forfattere: Erik Bjørnson Lunke og Espen Johnsson

Oslo 2019 50 sider

Familieverntjenesten skal være et tilbud til hele befolkningen, og spesielt til familier som behøver råd og veiledning om samlivsproblemer og andre vansker. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har gitt føringer om at Familieverntjenestens kontorer skal være tilgjengelige for hele befolkningen innen to timers reisetid med bil og kollektivtransport. Analysene våre viser at tjenesten i stor grad er tilgjengelig med bil, men i mindre grad med kollektivtransport. Bare tre prosent av befolkningen har over to timer reisetid med bil til sitt kontor, mens andelen er ni prosent med kollektivtransport. Tilgjengeligheten er betydelig lavere i Nord-Norge og Midt-Norge enn i de sørlige regionene. Vi konkluderer med at et effektivt tiltak vil være å utvide tilbudet på utekontorene, noe som ville hatt en positiv effekt på tilgjengeligheten til tjenesten.

Tilgjengelighet varierer geografisk og mellom transportmidler

Transportøkonomisk institutt (TØI) har på oppdrag for Familievernutvalget kartlagt hvor tilgjengelig Familieverntjenesten er for landets befolkning. Tjenesten er organisert i til sammen 41 familievernkontor med til sammen 90 kontorlokasjoner. 16 kontor er avdelingskontor under ledelse av et hovedkontor, mens det finnes 33 utekontor som har et mer begrenset behandlingstilbud og kortere åpningstider. Formålet med Familieverntjenesten er å tilby råd og veiledning om samlivsproblemer, vansker, konflikter og kriser i familien. Kontorene er bemannet med spesialister innen psykologi, samt sosionomer og familieterapeuter.

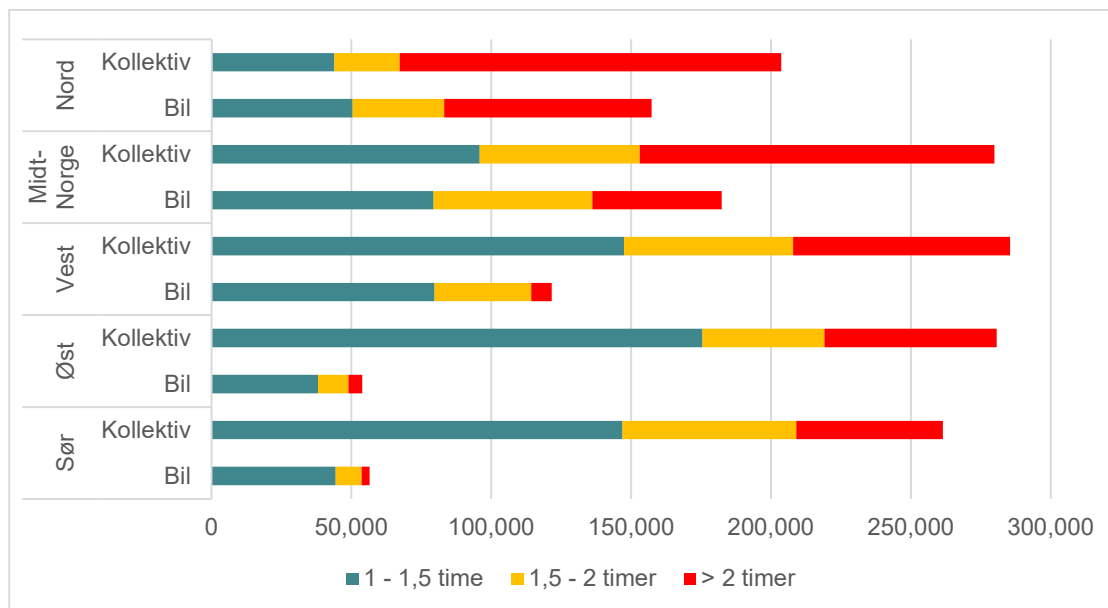
Vi har brukt reisetidsberegninger fra Google Maps og Entur for å kartlegge reisetid til familievernkontorene. Generelt er det god tilgang til tjenesten: Over 90 prosent av befolkningen har under to timer reisetid til sitt kontor, både med bil og kollektivtransport. Men vi finner store variasjoner, særlig når det gjelder geografi og om vi måler reisetid med bil eller kollektivtransport. I de sørlige Bufetat-regionene (Sør, Vest og Øst) har nesten hele befolkningen under to timer reisetid med bil, og bare fem prosent har over to timer reisetid med kollektivtransport. I region Midt-Norge og Nord er tilgjengeligheten mye dårligere, der har omtrent ti prosent over to timer reisetid med bil, og andelen er tjue prosent med kollektivtransport (tabell S.1 og S.2 og figur S.1).

Tabell S.1: Antall personer som har over to timer reisetid med bil til sitt kontor.

	Antall	Andel
Nord	74 121	15%
Midt-Norge	46 244	6%
Vest	7 345	1%
Øst	4 888	0%
Sør	2 822	0%
Hele landet	135 420	3%

Tabell S.2: Antall personer som har over to timer reisetid med kollektivtransport til sitt kontor.

	Antall	Andel
Nord	136 474	28%
Midt-Norge	126 827	17%
Vest	77 632	7%
Øst	61 490	3%
Sør	52 400	5%
Hele landet	454 823	9%

Figur S.1: Antall personer som har 1-1,5, 1,5-2 og over to timer reisetid til sitt kontor, per Bufetat-region.

Blant de enkelte kontorene er det noen få som peker seg ut med dårlig tilgjengelighet blant «sin» befolkning. Det gjelder flere kontorer i Nord (Øst-Finnmark, Mosjøen, Lofoten og Vesterålen, Bodø og Alta) og kontoret i Sør-Trøndelag. Andre kontor har også lav tilgjengelighet til en del av sin befolkning, men i betydelig mindre grad enn de overnevnte. Samtidig finner vi at det er mange utekontor som er plassert i områder der det er lang reisetid til nærmeste hoved- eller avdelingskontor. Selv om utekontorene ikke tilbyr et like bredt behandlingstilbud så gir de likevel en viktig kompensasjon for de som har dårlig tilgang til sitt nærmeste hoved- eller avdelingskontor.

Vi har også undersøkt hvordan tilgjengeligheten varierer blant barn og unge, i og med at det er barnefamilier som er den primære målgruppen til Familieverntjenesten. Funnene viser at det ikke er noe særlig avvik i tilgangen blant barn og unge sammenlignet med befolkningen som helhet. Det betyr at det tilgjengelighetsmønsteret vi finner blant befolkningen – med variasjoner i geografi og mellom transportmidlene – også gjelder for barnefamilier.

Kontorene er likevel hensiktsmessig lokalisert

For å undersøke hvor godt plassert dagens kontorer er har vi beregnet kontorregionenes *transportarbeidsminimum* for reiser med bil. Det vil si det punktet i hver kontorregion som kan nås av hele befolkningen med minst mulig transportarbeid med bil. Beregningene viser at det er stor overenstemmelse mellom kontorenes plassering og det som ville vært den mest hensiktsmessige plasseringen med tanke på transportarbeid. Det er bare noen få tilfeller der vi finner at et kontor burde flyttes til en annen lokalisering for å øke den generelle tilgjengeligheten.

Tiltak for å øke tilgjengeligheten

Basert på tilgjengelighetsanalysene kan vi anbefale noen tiltak for å forbedre befolkningens tilgang til Familievern tjenesten. Foreslåtte tiltak er listet opp nedenfor, i prioritert rekkefølge.

1. Utvide tilbudet på utekontorene
 - Vi finner at de aller fleste utekontorene ligger i områder der det utilstrekkelig tilgjengelighet til nærmeste hoved- eller avdelingskontor. Dersom utekontorene oppgraderes til et fullverdig behandlingstilbud vil tilgjengeligheten bedres for en stor del av befolkningen.
2. Opprette nye kontor
 - Å etablere nye kontor kan også ha en positiv effekt. Men det er få steder med lav tilgjengelighet der det ikke allerede er et utekontor som kan oppgraderes. Unntaket er i Sør-Trøndelag der tilgjengeligheten er dårlig og det i tillegg mangler utekontorer flere steder.
3. Flytte dagens kontor
 - Å flytte på dagens kontor vil ha mindre effekt. Vi har som nevnt funnet ut at dagens kontor for det meste er hensiktsmessig plassert, og flytting vil derfor ikke bedre den generelle tilgjengeligheten. Et unntak er kontoret i Øst-Finnmark som ville vært mer tilgjengelig dersom det ble flyttet fra Kirkenes til Varangerbotn. Bortsett fra dette tilfellet er det viktigere å oppgradere utekontorene og å opprette nye kontor, enn å flytte dagens kontor.
4. Skysstilbud eller forbedret kollektivtilbud
 - Den store forskjellen i reisetid mellom bil og kollektivtransport viser at kollektivtilgangen er begrenset mange steder. Et mulig tiltak – selv om det er utenfor Familievern tjenestens kontroll – ville derfor vært å opprette mer effektive kollektivruter. Et annet tiltak kan være å tilby drosje eller annen skyss for de som ikke har mulighet til å bruke til et familievernkontor.